

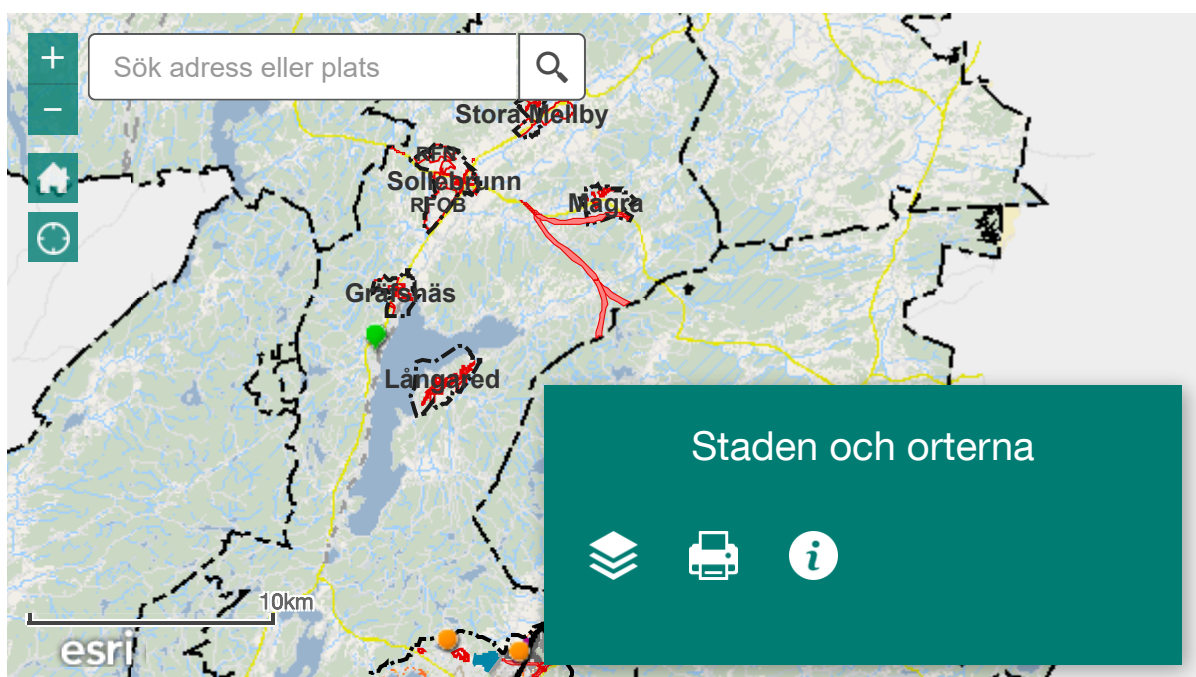
Staden och orterna

Om Staden och orterna

Norra kommundelens orter Sollebrunn, St Mellby, Magra, Gräfsnäs och Långared redovisas på ett detaljerat sätt. Nuvarande och föreslagen markanvändning redovisas i text och genom karta.

I södra kommundelen redovisas staden Alingsås utifrån gällande fördjupning. Norsesund-Ingared-Hemsjö redovisas detaljerat med frågeställningar att behandla i en kommande fördjupning. Fördjupningen för Västra Bodarna redovisas översiktligt. Ödenäs redovisas detaljerat i text och i kartan med nuvarande och föreslagen markanvändning.

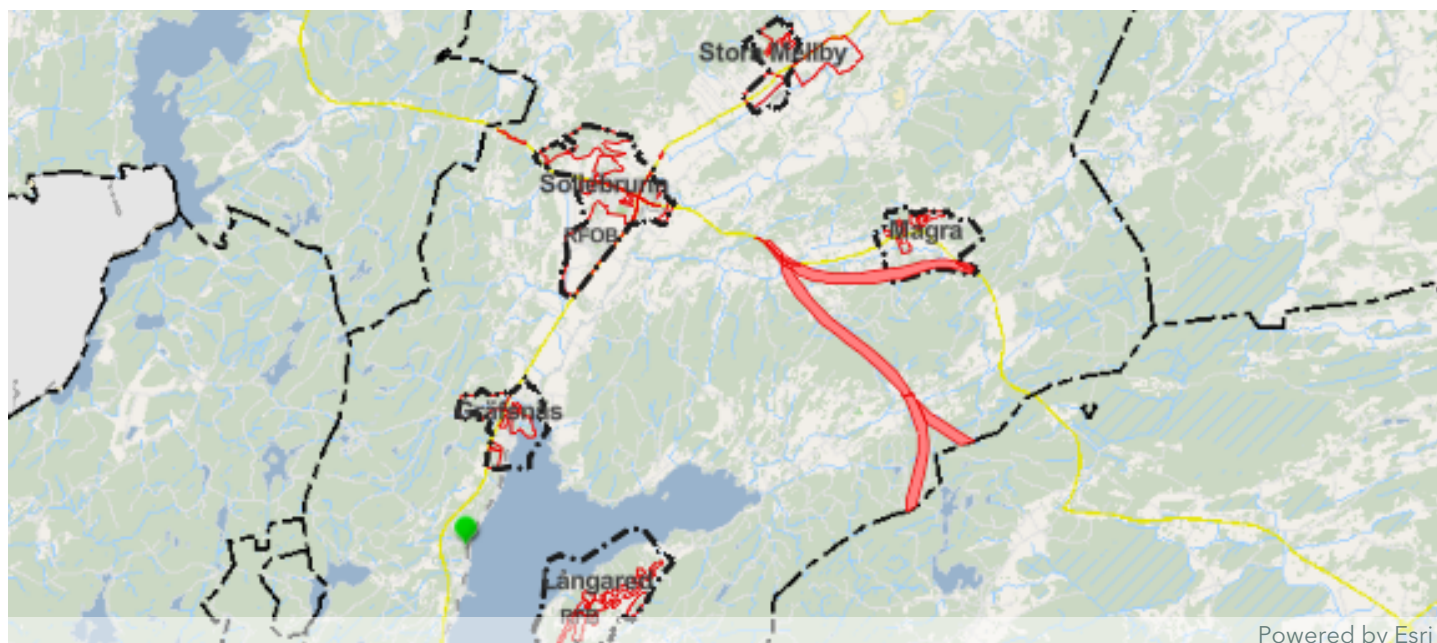
Karta

ArcGIS Web Application

Norra kommundelen

Sollebrunn, St Mellby, Magra, Gräfsnäs och Långared.

Om Norra kommundelen

Landskap och historia

Landskapet

Landskapet är växlingsrikt och omfattar både uppodlad jordbruksmark i dalgångarna och omgivande kuperad skogsmark. Väster om sjön Anten börjar skogsområdet Risveden. Mellbyån genomkorsar en bred uppodlad dalgång där de flesta av Bjarkebygdens orter är belägna. Genom Magra löper Mörlandabäcken som ansluter till Mellbyån söder om Sollebrunn. Jordbruksbygden Bjarke dominerades tidigare av de stora godsena med respektive slottsbyggnader, Gräfsnäs vid sjön Anten och Koberg vid Vanderydsvattnet.

Administrativ historia

Bjarke är en gammal bygd i norra delen av Alingsås kommun. Sollebrunn, Stora Mellby, Magra, Gräfsnäs och Långared är orter som ligger i Bjarke. Fram till 1952 var området uppdelat i flera små kommuner. Den 1 januari 1952 slogs dessa ihop till Bjarke kommun med kommunhuvudort Sollebrunn. 1974

bildades den nya Alingsås kommun tillsammans med Alingsås och Hemsjös kommuner. Namnet Bjärke kommer från det fornnordiska Biarka av ordet Biork dvs björk. Bjärke härad har sedan mycket gammal tid varit ett begrepp.

Häradsindelningen går tillbaka till bronsåldern. Häradet skulle ställa upp en här, hålla ting (rättsskipning) och driva in skatt. Bjärke bestod ursprungligen av fem socknar och fem kyrkor, som också bildade kommuner.

Kommunikationerna

En viktig del av kulturlandskapets struktur i Bjärke hänger samman med kommunikationsleder – vattendrag, stigar, lands- och järnvägar. Här finns åar och sjöar, gamla viktiga vägdragningar och också en äldre järnvägssträckning. Det västgötska vägnätet var väl utvecklat vid medeltidens slut. En handelsled gick från Lödöse via Hålanda och Risveden. Vid Dammens gård väster om Gräfsnäs kan vägen ha vikit av i sydvästlig- nordostlig riktning och fortsatt längst Mellbydalen över Erska Lunde och nuvarande Erska by, Sollebrunn och Stora Mellby och vidare till Skara. På 1600- talet hade vägen fått en delvis annan sträckning över Risveden. Vägen vek då av mot norr längre österut vid Gräfsnäs. Här gick export- och importvaror i stora mängder mellan hamnen i väster och det inre av Västergötland. I Sollebrunn vittnar den bevarade gästgiveribyggnaden om den stora betydelse orten hade som knutpunkt. Här korsade vägen Skara- Lödöse vägen mellan Alingsås och Vänersborg.

Vid 1600-talets början hade Göteborg blivit landets stora import- och exporthamn mot väster. Lödöse fortsatte ändå att vara en viktig exporthamn för jordbruksprodukter från den bördiga Mellbydalen och de stora jordbruksområdena i Skaraborg. Västergötland – Göteborgs järnväg öppnades för trafik år 1900. Banan var smalspårig och gick mellan Göteborg och Skara. Järnvägen, som följde Mellbyåns dalgång underlättade tillkomsten av småindustriverksamhet i Sollebrunn och Stora Mellby. 1948 förstatligades banan och under 1960- till 1980- talet lades den etappvis ner. Sträckan Anten- Gräfsnäs lades ner år 1970, men sedan år 1971 har

museiföreningen Anten- Gräfsnäs Järnväg (AGJ) bedrivit museitrafik där.

Näringslivet – jordbruk och industri

Jordbruket har sedan århundraden varit huvudnäringen i Bjärke. En god jordmån och ett gynnsamt klimat bidrar. Jordmånen är ofta svartmylla på lerbotten. Gårdsstrukturen har till stor del bestått av medelstora familjejordbruk. Några större anläggningar finns. Gräfsnäs gods dominerade hela den södra delen av området fram till början av 1900- talet. Då styckades och såldes godset och torpare och arrendatorer kunde bli självägande jordbrukare. I sydöst dominerar en annan större gård – Upplo och i nordväst finns Hede som fram till 1953 hörde till Kobergs fideikommiss.

I Sollebrunn etablerades under 1900- talets första hälft en mängd industrier, påtagligt många inom möbel- och inredningsbranschen. Industrin i området är också kopplad till råvarutillgången grus och skog. I både Sollebrunn och Magra etablerades cementindustrier, snickerier och sågverk. Många av de företag som kom till under 1900- talet har upphört, men de grundläggande förutsättningarna för verksamheterna i skog och grus finns i viss mån kvar.

Befolkningsutveckling

I Bjärkebygden som helhet bor ca 6000 personer. Befolkningsutvecklingen i Bjärkebygdens olika delar har i stort sett varit stagnerande under de senaste 20 åren. Undantaget är Sollebrunn där befolkningen har ökat med ca 100 personer sedan år 2000.

[Alingsås kommun, Kulturmiljöprogrammet \(2018\)](#)

[Alingsås kommun, Lokal trafikförsörjningsplan för kollektivtrafiken i Alingsås kommun till år 2010 \(2007\)](#)

Stora Mellby

Ortens framväxt och historia

Samhället Stora Mellby har vuxit fram som en jordbruksby längs den gamla landsvägen mellan Skara och Lödöse. Byn förtätades i början av 1900-talet kring vägkorsningen mitt i byn. Den dåvarande järnvägen påverkade ortens framväxt och bidrog till en mindre bybildning i söder och de småindustrier som uppfördes.

Befolkning, service och arbetsplatser

Ca 1000 personer bor i Stora Mellby med omnejd, varav drygt en tredjedel i tätorten. Andelen äldre är hög i tätorten, och behov av mindre hyresrätter finns. Ca 150 arbetstillfällen finns i orten och den vanligaste sysselsättningen inom privat sektor är tillverkning, byggverksamhet och transporter. Vid stationsområdet i söder finns ett verksamhetsområde. I centrumkorsningen ligger verksamheter, lanthandel, och ett café och museum. Sammanlagt finns tre museer på orten: Mellby mekaniska museum, Väderkvarn & Holkvarns museum och Lanthandelsmuseum. I orten finns förskoleverksamhet och en F-6 skola. Stora Mellby SK är ortens sportklubb med verksamheter inom fotboll och gymnastik.

Nuvarande markanvändning

Bebyggelse

Radbyn i västra delen av Stora Mellby och Borgs by i öster har en tydligt oskiftad karaktär och flera ekonomibygnader är mycket kulturhistoriskt värdefulla. Kyrkan med anor från medeltiden och den gamla kyrkskolan är också en välbevarad miljö. I övrigt präglas orten av villabebyggelse från 1940- till 80-talet.

Natur, friluftsliv och kulturmiljö

Stora Mellby ligger på gränsen mellan skog och jordbruksmark, vilket ger ortsinvånarna möjlighet till såväl

skogs promenader som jordbrukslandskapets öppna vyer. Fotbollsplaner, vandringsstråk och isbana finns i anslutning till skola och kyrka. Huvuddelen av Stora Mellby och Borgs by är utpekade som riksintresse för kulturmiljövård och samma område pekas ut i Kulturmiljöprogram för Alingsås kommun.

Trafik

Mellan Sollebrunn och Stora Mellby finns idag en gång- och cykelväg. Trottoar finns på ena sidan av väg 190 genom Stora Mellby och övergångsställe över väg 190 genom byn saknas. Prästvägen vid skolan och Bjärlandavägen saknar trottoarer. Väg 190 mot Sollebrunn är av stor vikt för orten men trafiken innebär störningar och risker för de som bor och vistas invid vägen. Tillgängligheten med kollektivtrafik är i dagsläget begränsad.

Jordbruksområden

Jordbruksmarken runt Stora Mellby utgörs av produktiv och brukad mark.

Översvämningrisker och VA

Stora Mellby försörjs med vatten och avlopp via överföringsledningar från vattentäkt och avloppsreningsverk i Sollebrunn. Bebyggelsen i de centrala och norra delarna av orten ingår i verksamhetsområdet, medan bebyggelsen i Radbyn, norr om kyrkan samt söder om Mellbyån ligger utanför. I södra delen finns en gemensamhetanläggning för VA som ägs av en samfällighet. Runt Mellbyån finns risk för översvämningar och skred. Översvämningsskartering saknas för Mellbyån.

Planförslag

Bebyggelse

En tillåtande inställning ska gälla för komplettering av bostadsbebyggelse utanför detaljplan genom prövning i förhandsbesked, så att orten ges möjlighet att växa. I Radbyn

föreslås områdesbestämmelser för att säkerställa det höga kulturvärdet. För ny bebyggelse utanför detaljplan och kommunalt verksamhetsområde ska om så är möjligt i första hand anslutning till kommunalt vatten och avloppsnät väljas.

RFB, Bebyggelse vid Anneberg

RFB – Tätortsbebyggelse huvudsakligen bostäder

I området finns ca 3,3 hektar mark möjlig för utbyggnad av bostäder, med inslag av mindre verksamheter och service. Området är beläget på jordbruksmark. Motivet för att ta i anspråk jordbruksmarken är att bebyggelsen i orten därmed kan hållas samman på ett lämpligt sätt.

RFN, Närrekreation

RFN – Närrekreation

RFOB, Radbyn

RFOB - Kulturmiljö där områdesbestämmelser bör tas fram

Områdesbestämmelser föreslås för området för att säkra det kulturhistoriska värdet. Områdesbestämmelserna kan reglera bygglovplikten och bebyggelsens utformning.

Trafik

Trafiksäkerheten bör förbättras längs väg 190 med övergångsställe vid centrumkorsningen och gång- och cykelbanor på ömse sidor om vägen. Gång- och cykelbana bör även tillkomma på Prästvägen utmed skolan samt mellan centrumkorsningen och stationsområdet i söder. Det är även av betydelse för orten att tillgängligheten med kollektivtrafiken till Sollebrunn med anknytning till Alingsås förbättras.

Jordbruksmark

Planförslaget innebär att ca 1,6 ha jordbruksmark kan tas i anspråk för ny bebyggelse. Att ny bebyggelse föreslås på

jordbruksmark grundas i ambitionen att orten bör utvecklas på ett sammanhållet sätt.

Relaterad information:

[Allmänna intressen](#)(Länk till kapitel, öppnas i nytt fönster)

[Riksintressen](#)(Länk till kapitel, öppnas i nytt fönster)

[Alingsås kommun, Kulturmiljöprogrammet \(2018\) Miljö: Stora Mellby och Borg \(62\)](#)(pdf)

Sollebrunn

Ortens framväxt och historia

Sollebrunn hade tidigt betydelse som knutpunkt mellan viktiga handelsvägar mellan de västliga hamnarna i Lödöse och Göteborg och det inre av Västergötland. Vid gästgivaregården anlades en skjutsstation år 1834 och en poststation tillkom då postdiligensen sattes in på sträckan Stockholm – Göteborg på 1860- talet. Vid 1900- talets början, då också järnvägen byggdes mellan Göteborg och Skara, uppstod ett litet samhälle kring järnvägsstationen. Sollebrunn var kommuncentrum i Bjarke mellan åren 1952 och 1973.

Befolkning, service och arbetsplatser

Det bor ca 1500 personer i Sollebrunns tätort. Av de drygt 500 arbetstillfällena i Sollebrunn finns de flesta inom vård, omsorg och sociala tjänster. Inom den privata sektorn dominerar byggverksamhet och tillverkning. Sollebrunn är centrum för Bjarkebygdens service. Här finns god kommunal och kommersiell service. Livsmedelsbutiker, apotek, bank och detaljhandel inom olika branscher. Sollebrunns skola är en F-9 skola. I skolan finns kombinerat skolbibliotek och folkbibliotek. Övrig barnomsorg är tillgodosedd genom förskola och fritidsverksamhet. I Bjarkehallen finns kombinerad bygdegård och idrott. Kommunalt äldreboende

finns i Bjärkegården med servicelägenheter, gruppboende för personer med fysisk funktionsnedsättning, och gruppboende för personer med demenssjukdom. Även vårdcentral finns på orten.

Nuvarande markanvändning

Bebyggelse

Bostadsbebyggelsen i Sollebrunn utgörs till största delen av villaområden från 1930- till 70-talet. Verksamhetsområden finns öster om Mellbyån nära centrum och i området Stommen i väster. Centrumområdet ligger sydväst om korsningen mellan väg 42 och väg 190. Här finns en platsbildning vid den äldre gästgivaregården, bussterminal och längre västerut en torgparkering omgiven av låga handelsbyggnader. I området ligger också Sollebrunns skola, idrottsanläggningen Bjärkehallen samt en idrottsplats.

Natur, friluftsliv och kulturmiljö

Jordbrukslandskapet runt Sollebrunn är värdefullt för rekreation. Flera mindre vägar leder ut i landskapet, med möjlighet till kortare och längre rundor och vackra utblickar. Erska Lunde i söder och Rävåsen i norr är skogsområden som erbjuder en annan typ av rekreation. Erska by och Lunde är av riksintresse för kulturmiljövård och är utpekade som värdefull kulturmiljö i kommunens kulturmiljöprogram. I området återfinns bland annat ett förhistoriskt gravfält, fornåkrar, medeltida vägsträckning, kyrka och äldre bymiljö. En stor del av Sollebrunns tätort pekas också ut som kulturmiljö i kulturmiljöprogrammet.

Jordbruksområden

Sollebrunn omgärdas av jordbruksmark med högt produktionsvärde.

Trafik

Sollebrunn genomkorsas av vägarna 42 och 190 som är vägar

med hög trafikbelastning. Väg 42 är också primär transportled för farligt gods. Trafiken genom orten utgör en hälsorisk och trafikfara och påverkar miljön i de centrala delarna av Sollebrunn. Väg 190 är en viktig förbindelse mellan Alingsås och Sollebrunn. Cykelvägar finns från Sollebrunn till Gräfsnäs, Magra och Stora Mellby. Möjligheten att pendla med bil till omkringliggande orter så som Trollhättan, Vårgårda och Nossebro är bra och leder till ett stort utbud av arbetsmöjligheter. Möjligheten att resa med kollektivtrafik till dessa orter är dock begränsad. Till Alingsås finns idag goda möjligheter att åka kollektivt.

Översvämningsrisker och VA

Sollebrunn försörjs med dricksvatten från en grundvattentäkt belägen rakt under orten, vars skyddsområde påverkar hela sydöstra Sollebrunn. Inom skyddsområdet krävs tillstånd hos Miljöskyddsnämnden för sådana nyetableringar som bedöms kunna medföra förorening av tälten. Så gott som hela orten ingår i det kommunala verksamhetsområdet för VA. Erska och Torp samt ett tiotal hus i norra delen av samhället ligger utanför verksamhetsområdet. Runt Mellbyån finns risk för översvämningar och skred. En översvämningskartering bör tas fram för Mellbyån.

Planförslag

Bebyggelse

Allmänt gäller som utbyggnadsprincip att nya bostäder ska komplettera befintligt bostadsutbud med olika typer av bostäder. I Sollebrunn behöver bostadsutbudet kompletteras med ett mer varierat boende med olika upplåtelseformer.

En blandad bebyggelsestruktur är en viktig förutsättning för integration och kan ge människor möjlighet att bo kvar i samma område vid ändrad livssituation. Fem områden föreslås för ny bebyggelse av bostäder och verksamheter. Centrumområdet ska studeras för möjlighet till omvandling och komplettering med nya bostäder.

RFB, Centrum

RFB - Tätortsbebyggelse huvudsakligen bostäder

Sollebrunns centrum har en i stora delar funktionsuppdelad användning, med enbart handel- och servicefunktioner och inga bostäder. Möjligheten till omvandling mot fler bostäder bör studeras. Norr om Bjärkehallen finns obebyggda ytor, där komplettering med ny bebyggelse kan vara möjlig.

Upprustning av de offentliga rummen i centrum är av betydelse för hela orten. Utformning och innehåll behöver studeras.

RFB, Stensberget

RFB – Tätortsbebyggelse huvudsakligen bostäder

Området, som är på ca 5 hektar, pekas ut för bostadsutbyggnad. Den befintliga cykelvägen mot Erska Lunde är viktig att bevara och kopplingen till befintligt bostadsområde i öster är viktigt. Stensberget i väster bildar ett naturligt avslut på orten.

RFV, Verksamheter

RFV – Verksamheter

Ca 7 ha ny mark för verksamheter pekas ut i anslutning till det redan detaljplanelagda verksamhetsområdet öster om Mellbyån. I södra delen av området finns sedan tidigare ca 6 hektar outbyggd mark för verksamheter inom gällande detaljplan. Vid planering av det norra området ska möjligheten att lösa infart till området studeras. I den gällande detaljplanen för området, som är från 1969, redovisas en föreslagen ny sträckning av väg 942 (nuvarande väg 190) som begränsar verksamhetsområdets utbredning österut. Denna vägdragning är inte längre aktuell, och det är därför lämpligt att ge möjlighet till utvidgning av verksamhetsområdet österut, i direkt anslutning till väg 42. Den befintliga vägen och gårdsbebyggelsen i öster bildar en naturlig gräns för orten. För att få ett sammanhållet verksamhetsområde och för

att kunna ta tillvara på de transportmässiga fördelar som finns av att ligga nära riksväg 42 föreslås jordbruksmarken kunna tas i anspråk.

RFÖ, Väster om Tosseberget

RFÖ – Översyn – inriktning mot grönyta, bostäder och verksamheter

Området är till stora delar redan detaljplanelagt för bostäder, verksamheter och grönområde. Flera detaljplaner är endast till hälften utbyggda. Sammantaget finns ca 8 ha mark i området att bebygga, inräknat ej utbyggda områden i befintliga detaljplaner. Västra delen av området kan vara lämpligt för såväl bostäder som verksamheter beroende på efterfrågan. Bostadsområdet i norr är dåligt kopplat till sin omgivning. Vid kommande detaljplanering bör man ta ett helhetsgrepp på området och då studera möjligheten att skapa en bättre koppling med gång- och cykelförbindelser till centrum, skola och övriga delar av orten. Storlek och utformning på grönytor bör också studeras. Genom området går en högspänningsledning i luften. Denna kräver ett skyddsavstånd om den inte grävs ner.

Natur, friluftsliv och kulturmiljö

RFN, Rävåsen/Ulvåsen

RFN – Närrekreation

Rävåsen/Ulvåsen norr om Sollebrunn ska bevaras och utvecklas som ett tätortsnära rekreationsområde. Även de mindre skogsdungarna och grönytor som är insprängda i bebyggelsen, eller ligger i direkt anslutning till orten är viktiga att bevara och utveckla för rekreation eller som parkmiljöer.

Det är viktigt att de mindre vägarna ut i jordbrukslandskapet bevaras. Nya stigar kan anläggas som ger möjlighet till fler och genare slingor.

RFOB, Erska Lunde

RFOB - Kulturmiljö där områdesbestämmelser bör tas fram

Erska Lunde är en mycket värdefull rekreations- och kulturmiljö. Områdesbestämmelser ska upprättas i området med syfte att utöka bygglovsplikten och reglera bebyggelsens utformning.

Trafik

RFT, Miljöprioriterad genomfart

RFT – Miljöprioriterad genomfart

Kommunen har sedan mitten på 90-talet verkat för att en miljöprioritering av väg 42 genom Sollebrunn ska komma till stånd. En ny utformning av vägen är fortfarande angelägen. En förstudie till miljöprioriterad genomfart togs fram år 1996 av kommunen i samarbete med Vägverket. I förstudien gavs förslag på trafiksäkerhetsåtgärder vilka är av stor vikt för att framför allt barn och ungdomar ska kunna transportera sig säkert till skola och andra målpunkter i orten.

Jordbruksmark

Planförslaget innebär att ca 13 ha högklassig jordbruksmark kan tas i anspråk för ny bebyggelse. Ny bebyggelse föreslås på jordbruksmarken vilket grundas i ambitionen att orten bör utvecklas på ett sammanhållet sätt.

Relaterad information:

[Allmänna intressen](#)(Länk till kapitel, öppnas i nytt fönster)

[Alingsås kommun, Kulturmiljöprogrammet \(2018\) Miljö: Sollebrunn \(61\)\(pdf\)](#)

Magra

Ortens framväxt och historia

Magra har vuxit fram som en långsträckt jordbruksby längs väg 42 mellan Vänersborg och Borås. Det gamla sockencentrumet finns vid kyrkan. I Magra finns cementindustrier, snickerier och sågverk etablerade.

Befolkning, sysselsättning och service

I Magra bor ca 700 personer, varav ca 200 inom tätorten. Befolkningen i området ökade under 1980-talet och har därefter legat på en relativt jämn nivå. Den dominerande sysselsättningen i Magra är tillverkning av olika slag, och jordbruket är en stor näring i kommundelen. Orten har förskoleverksamhet och en F-6 skola. Magra IS har sektioner inom fotboll, gymnastik och skidor.

Nuvarande markanvändning

Bebyggelse

Kyrkan och skolbyggnaderna bildar tillsammans en historisk miljö och utmed väg 42 finns en del äldre gårdsbebyggelse. Ett villaområde med bebyggelse från 1950- och 1960-talet är utbyggt i Furulund i öster.

Natur, friluftsliv och kulturmiljö

Stora delar av Magra samhälle är utpekade som värdefull kulturmiljö i kulturmiljöprogrammet och särskild hänsyn ska tas vid ombyggnad och komplettering. I skogsområdet i norr finns ett elljusspår och intill detta ligger två fotbollsplaner. Skjutbanor finns i de sydöstra delarna.

Trafik

Cykelväg finns till Sollebrunn. Väg 42 passerar rakt genom orten och innebär störningar och risker för dem som vistas och befinner sig utefter vägen. Gång- och cykelvägar i orten behöver förbättras för att bättre knyta ihop målpunkter som exempelvis skola och bostadsområde. Utmed väg 42 finns endast en smal trottoar i dagsläget. Väg 42 är en primär

transportled för transporter av farligt gods och riskhanteringsavstånd ska tillämpas.

Jordbruksområden

Jordbruksmarken runt Magra har goda produktionsförutsättningar.

VA och risker

Magra försörjs med vatten från egen grundvattentäkt med skyddsområde i östra delen av orten. Vattentäkten är känslig för påverkan och reservvattentäkt saknas. Bebyggelsen i den östra delen av Magra ligger inom kommunalt verksamhetsområde, medan den västra delen ligger utanför. I området krävs hög skyddsnivå vid inrättande av enskilda avlopp.

Planförslag

Bebyggelse

En tillåtande inställning ska gälla för komplettering av bebyggelse utanför detaljplan genom prövning i förhandsbesked, för att ge orten möjlighet att växa. Ett mer varierat bostadsutbud skulle vara av stor vikt för orten som till stor del består av villabebyggelse. För ny bebyggelse utanför detaljplan och kommunalt verksamhetsområde ska om möjligt i första hand anslutning till kommunalt vatten och avloppsnät väljas.

RFB, Bebyggelse i östra Magra

RFB – Tätortsbebyggelse huvudsakligen bostäder

Ca 2,4 ha pekas ut för bostäder med möjlighet till inslag av service. Området är centralt beläget i anslutning till befintligt bostadsområde och skulle ge en sammanhållen utbyggnad av orten.

RFB, Bebyggelse vid skolan

RFB – Tätortsbebyggelse huvudsakligen bostäder

Ett område på ca 0,8 ha vid Magras skola rekommenderas som lämpligt för ny bebyggelse med i första hand bostäder.

Området ligger inom Alingsås kulturmiljöer och på jordbruksmark. Områdets läge utmed Bjärlandavägen gör att ortens struktur kan bevaras.

RFE, Evenemang

RFE - Evenemangsområde

Dansstället Stommens loge inklusive plats för biluppställning pekas ut för att ge verksamheten planstöd.

RFV, Verksamhetsområde

RFV – Verksamheter

Nuvarande markanvändning redovisas i översiktsplanen, för att ge verksamheten planstöd. Området är på ca 2,4 ha.

Området ligger inom Alingsås kulturmiljöer och på jordbruksmark.

Natur, friluftsliv och kulturmiljö

RFN, Närströvområden

RFN – Närrekreation

Skogspartiet i norra och östra Magra pekas ut som värdefullt närströvområde, här finns elljusspår och mindre stigar.

Trafik

För att bättre binda ihop skolan i väster och bostadsområdet i öster behövs trafiksäkrare gång- och cykelväg utmed väg 42.

Bland annat skulle en bredare gång- och cykelväg, sänkta hastigheter och bättre belysning behövas för att öka tryggheten. Kommunen föreslår även att väg 42 förläggs som en förbifart söder om Magra vilket skulle förbättra trafiksituationen och ge minskad bullerpåverkan. Å andra

sidan tar en ny sådan väg mycket jordbruksmark och annan mark i anspråk samtidigt som den kan ge ytterligare barriäreffekter.

Jordbruksområden

Områden som pekats ut för möjlighet till prövning av bebyggelse bedöms lämpliga då de ger orten en sammanhållen struktur, samt möjliggör att sammanhängande jordbruksmarker fortfarande finns kvar.

[Allmänna intressen](#)(Länk till kapitel, öppnas i nytt fönster)

[Alingsås kommun, Kulturmiljöprogrammet \(2018\) Miljö: Magra \(66\)\(pdf\)](#)

Gräfsnäs

Ortens framväxt och historia

Gräfsnäs historia hör till stor del samman med Gräfsnäs slott som anlades under 1500-talet. På en halvö i sjön Anten, ligger ruinerna efter Gräfsnäs slott kvar. Slottet ersatte det tidigare Loholms slott, som låg på Loholmen längre österut i sjön. Slottsruinen omges av en stor park som sedan 1900-talets början varit ett populärt utflyktsmål. Bebyggelsen har tillkommit under olika tider, främst under 1900-talet. Järnvägen bidrog till att sommarvillor kunde uppföras vid sekelskiftet 1900.

Befolkning, service och arbetsplatser

I Gräfsnäs ökade befolkningen fram till mitten av 1990-talet, då befolkningskurvan började vika nedåt. Idag bor ca 400 personer i Gräfsnäs. En förskola finns i orten medan skola och annan kommunal och kommersiell service finns närmast i Sollebrunn. Av de ca 150 arbetstillfällena som finns på orten finns ca 100 inom vård, omsorg och sociala tjänster.

Nuvarande markanvändning

Bebyggelse

Gräfsnäs är ett samhälle med bebyggelse av varierande karaktär och från olika epoker. Intill Anten och slottsparken finns flera stora påkostade sommarvillor från början av 1900-talet. I norra Gräfsnäs finns ett flerbostadsområde med tre lamellhus och ett villaområde med bebyggelse från 1950 till 1980-talen. I söder finns ett villaområde under uppbyggnad. I centrala delen av orten finns möjlighet till förtätning.

Natur, friluftsliv och kulturmiljö

Gräfsnäs har stora kultur-, natur- och friluftsvärden. Delar av Gräfsnäs Slottspark blev kulturresevat år 2010, och har höga natur- och kulturvärden. Slottsparken är liksom den byggnadsminnesförklarade museijärnvägen ett attraktivt besöksmål. Från slottsparken har man utsikt mot sjön Anten och det öppna jordbrukslandskapet i norr. Större delen av Gräfsnäs är utpekad i Alingsås kulturmiljöer. Stora delar av Gräfsnäs samhälle ingår i riksintresse för naturvård och museijärnvägen med tillhörande järnvägsbyggnader längs Antens västra strand är av riksintresse för kulturmiljövården. De södra delarna av orten ingår även i riksintresse för friluftsliv.

Trafik

Väg 190 är en viktig koppling för orten mot Alingsås och Göteborg samt norrut till Sollebrunn och väg 42. Väg 190 utgör en kraftig barriär vilket tydligt avskärmar bebyggelsen i väster vid Linnevedsvägen från övriga Gräfsnäs. Trafiksäkra korsningar efterfrågas på väg 190. Mot Sollebrunn finns en gång- och cykelväg via Erska Lunde. Genom stora delar av Gräfsnäs går Anten-Gräfsnäs Järnväg (AGJ). En gång- och cykelväg skulle även möjliggöra en säkrare sträcka mellan busshållplatsen och verksamhetsområdet Svedplan.

Jordbruksområden

Jordbruksmarken norr om Gräfsnäs är produktiv.

VA

Större delen av Gräfsnäs öster om väg 190 ingår i kommunalt verksamhetsområde för vatten och avlopp. Gräfsnäs försörjs med vatten från grundvattentäkt med skyddsområde i norra delen av orten. Runt Mellbyån finns risk för översvämningar och skred. En översvämningsskartering bör tas fram för Mellbyån.

Planförslag

Bebyggelse

Ny bebyggelse bedöms lämplig dels som komplettering inom samhället, dels genom en utvidgning av samhället åt söder. I orten finns många värden att ta hänsyn till och ny bebyggelse öster om väg 190 bör därför i huvudsak prövas i detaljplan, medan bebyggelse på den västra sidan bedöms kunna prövas genom förhandsbesked. För ny bebyggelse utanför detaljplan och kommunalt verksamhetsområde ska om möjligt anslutning till kommunalt vatten och avloppsnät väljas.

RFKG, Bebyggelse i väster

RFKG - Komplettering bostäder, ekonomibyggnad, gårdsliknande struktur

Väster om väg 190 ligger spridd villabebyggelse längs Liveredsvägen. I området föreslås en varsam komplettering kunna ske genom förhandsbesked. Vissa delar ligger inom riksintresset för naturvård eller är värdefulla områden och därför bör hänsyn tas.

RFP, Slottspark

RFP - Slottspark

RFSK, Bebyggelse centralt

RFSK – Sparsam komplettering med bostäder med hänsyn till kulturmiljö

I centrala Gräfsnäs pekas tre områden ut där det kan finnas möjlighet att sparsamt komplettera med nya bostäder. I området finns bostäder och ett gruppboende. Vid en prövning av nya byggnader ska hänsyn tas till lövskogens höga naturvärden och till den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsemiljön. Detaljerade naturvärdesinventeringar bör tas fram vid byggande i lövskogen. Ny bebyggelse prövas lämpligast i detaljplan.

RFSK, Bebyggelse i söder

RFSK – Sparsam komplettering med bostäder med hänsyn till kulturmiljö

I södra delen av Gräfsnäs, söder om Rättarevägen finns en gällande detaljplan för bostäder. Sydvästra delen av planen är inte utbyggd. En utökning av området med ca 2,6 ha för ny bebyggelse kan ske söder om detaljplanelagt område. Området ligger inom strandskydd för sjön Anten. Då stora delar av Gräfsnäs ligger inom strandskyddet bedöms att strandskyddat område behöver tas i anspråk för att orten ska kunna utvecklas på ett sammanhållet sätt.

RFV, Verksamheter, Videhus

RFV – Verksamheter

Området pekas ut som verksamhetsområde för att ge verksamheten planstöd, och möjlighet att utvidga. Verksamheten föreslås ges möjlighet att utvidga inom strandskyddat område, eftersom detta främjar en sammanhållen utbyggnad av orten. I kommande detaljplanering behöver kommunen utreda om särskilda skäl för exploatering inom strandskyddat område finns och vilken påverkan en exploatering får på området för riksintresse friluftsliv.

Närströvområden

Mycket goda förutsättningar finns för friluftslivsaktiviteter som promenader, bad, båtliv etc i Gräfsnäs. Detta kan utvecklas och även marknadsföras ytterligare. I skogsområdet söder om Gräfsnäs kan strövstigar byggas ut.

Trafik

En säkrare överfart över väg 190 för cyklister till cykelvägen mot Sollebrunn bör utföras. Möjligheten att anordna en naturskön cykelväg mot Kvarnabo och vidare längs Anten bör undersökas. Gång- och cykelvägar behöver byggas ut även inom orten.

Jordbruksmark

Ingen ny bebyggelse föreslås på jordbruksmark. En varsam komplettering föreslås ske.

Relaterad information:

[Allmänna intressen](#)(Länk till kapitel, öppnas i nytt fönster)

[Alingsås kommun, Kulturmiljöprogrammet \(2018\) Miljö: Gräfsnäs, slottsruinen och del av museijärnvägen \(60\)\(pdf\)](#)

Kvarnabo

Historik och karaktärisering

Kvarnabo ligger ca 20 km norr om Alingsås vid Antens västra strand. Landskapsbilden runt Kvarnabo karaktäriseras av ett halvöppet landskap i sluttande terräng ned mot sjön med ett litet antal glest belägna bostadsfastigheter. Ett område med sommarstugor finns längs sjökanten söder om Kvarnabo station.

Namnet Kvarnabo vittnar om kvarndrift på platsen sedan lång tid tillbaka och på 1890-talets ekonomiska karta finns

både kvarn och såg markerade vid bäcken norr om stationen. Kvarnrörelsen fanns kvar långt in på 1900- talet.

År 1900 invigdes Västgötabanan (VGJ), som var en smalspårig järnvägslinje från Göteborg till Skara. Året innan uppfördes Kvarnabo station med stationshus och tillhörande uthus vid Antens strand. I stationens närhet etablerades lanthandel, postkontor och verksamheter med anknytning till sommarturism som bl a ett pensionat. Stationsmiljön är väl bevarad och har ett stort kulturhistoriskt värde. År 2010 beslutade Länsstyrelsen i Västra Götalands län att utnämna den fem km långa sträckan mellan Humlebo banvaktsstuga och Kvarnabo station till byggnadsminne. Kvarnabo tillhör Långareds socken och eftersom kyrkan ligger öster om Anten utgick kyrkbåtar från Kvarnabo över sjön. Ångbåtstrafik bedrevs mellan åren 1906 och 1925 med passagerarbåten Greve Gormer mellan Loo-Attholmen-Långared-Hällsnäs-Vänga-Kvarnabo och kompletterade på så vis järnvägen. Kyrkbåtsverksamhet bedrivs fortfarande i föreningsregi och det finns en sjöbod nere vid Anten där verksamhet bedrivs.

Förorenad mark

Från 1966 till 1988 bedrevs impregneringsverksamhet vid olika tryck- och doppimpregneringsanläggningar på området (oklar avgränsning än så länge). Som impregneringsvätska användes bland annat koppar-, krom och arsenikbaserade impregneringsmedel, s k CCA- medel, samt pentaklorfenolbaserade preparat.

En miljöteknisk undersökning från 2012 visar spår av verksamheten, men halterna av tungmetaller, olja och dioxiner ligger generellt under Naturvårdsverkets riktvärden för Känslig Markanvändning. Samtliga uppmätta värden, med undantag av en synligt påverkad impregneringsplatta i södra delen av området, understiger Naturvårdsverkets generella riktvärden för Mindre Känslig Markanvändning.

Riksintressen

Området mellan Anten och Gräfsnäs där museijärnvägen

ingår är av riksintresse för kulturmiljövården. Hela området ingår också i ett större område av riksintresse för naturvården och för friluftslivet.

LIS-området

Begreppet LIS är en förkortning för "landsbygdsutveckling i strandnära läge". Området föreslås användas för en besöksanläggning eller annan turistanläggning. Ett LIS-område i Kvarnabo skulle kunna ge fler arbetstillfällen i Bjärkebygden samt öka underlaget för service i närområdet och i Gräfsnäs. Kommunikationerna med Gräfsnäs är viktiga för att förstärka de positiva effekter som en besöksanläggning kan få för närområdet. Det föreslagna LIS-området utgörs av mark som tillhört det nedlagda sågverket, dvs marken är redan ianspråktagen. Området består av stora asfalterade ytor, några industribyggnader och ungskog. Delar av det föreslagna området ligger utanför strandskyddet men föreslås för samma markanvändning. Delar av området kan vara förorenat av tidigare träindustriverksamhet och en positiv effekt av att peka ut området för LIS är att detta skulle kunna möjliggöra en sanering av marken. I ett PM från 2010 skriver Länsstyrelsen i Västra Götalands län: "Genom att planera för LIS på förorenad mark och sanera området kan miljömålet giftfri miljö tillgodoses."

Ny bebyggelse ska tillkomma med hänsyn till det kulturhistoriskt värdefulla området vid stationen och byggnadsminnet för järnväg och stationsbyggnader. Hänsyn och anpassning måste också tas till att banan trafikeras av museitåg, och ny bebyggelse eller annan anläggning som kan påverkas ska tillkomma i järnvägens förvaltare Anten-Gräfsnäs Järnväg.

[Allmänna intressen](#)(Länk till kapitel, öppnas i nytt fönster)

[Alingsås kommun, Kulturmiljöprogrammet \(2018\)](#)(pdf)

Långared

Ortens framväxt och historia

Bebyggelsen i Långared har vuxit fram längs vägarna och inga tydliga bybildningar finns, förutom den mer förtätade miljön runt Långareds kyrka. Landskapet är kuperat och mosaikartat med en blandning av skog och jordbruksmarker och en bitvis vacker utsikt över sjön Anten. Fram till 1928, då en ny väg byggdes öster om Anten var ångbåtstrafiken den viktigaste transportförbindelsen till Långared.

Befolkning, service och arbetsplatser

I Långareds kommun del bor ca 2000 personer, varav ca 150 i tätorten. Det är populärt att bosätta sig i Långaredsbygden och befolkningsökningen har varit tydlig under lång tid. Antal arbetstillfällen i Långared är ca 200. I Långared finns förskoleverksamhet och en F-6 skola. Långareds BoIS har aktiviteter inom bland annat fotboll, innebandy, simning och cykling.

Nuvarande markanvändning

Bebyggelse

Bebyggelsen utgörs huvudsakligen av glest förlagd villabebyggelse och lantbruksbebyggelse runt brukningscentra. Bebyggelsen längs med Långaredsvägen är placerad vid en stickväg eller gårdsplan. En tätare bybildning har uppstått runt kyrkan, där också skola och sport- och samlingshallen Albert Hall är placerade.

Natur, friluftsliv och kulturmiljö

Större delen av fördjupningens planområde ligger inom Anten-Mjörns riksintresseområde för naturvård. I flera skogspartier och i några ängs- och hagmarker finns utpekade höga naturvärden. Ett skogsområde med elljusspår väster om fotbollplanerna pekas ut som värdefullt i kommunens friluftsinventering. Ett mindre område söder om kyrkan pekas ut som värdefull kulturmiljö i kulturmiljöprogrammet.

Jordbruksområden

Jordbruksmarken kring Långared är värdefull såväl för produktion som för de höga natur- och kulturlandskapliga värden med utblickar mot sjön som den öppna marken erbjuder.

VA

Kommunalt vatten och avlopp saknas i Långared. En gemensamhetsanläggning finns för VA som delvis ägs av Fabs. Dricksvattenanläggningen har en för låg standard enligt EU-direktivet. I området tillämpas hög skyddsnivå för enskilda avlopp, och vid prövning av förhandsbesked kan krav komma att ställas på gemensamma avloppslösningar.

Planförslag

Bebyggelse

Ny bebyggelse i Långaredsbygden kan tillkomma genom i första hand prövning i förhandsbesked. Bebyggelsestrycket är relativt högt och för mycket spridd bebyggelse kan hota de höga naturvärdena och den vackra landskapsbilden. Inom rödmarkerade områden på mark- och vattenanvändningskartan redovisas ett förslag till var ny kompletterande bebyggelse kan prövas i förhandsbesked (beteckning RFB och RFKG). Dessa är placerade på ett sådant sätt att bebyggelsemönstret och utblickar mot sjön och jordbrukslandskapet bibehålls.

RFB, Tätortsbebyggelse huvudsakligen bostäder

RFB – Tätortsbebyggelse huvudsakligen bostäder

RFC, Centrum

RFC – Centrum

RFKG, Komplettering bostäder, ekonomibyggnad, gårdsliknande struktur

RFKG - Komplettering bostäder, ekonomibyggnad,
gårdslignande struktur

Beteckning RFKG innebär att husen placeras grupperade kring en gemensam gårdsplan eller stickväg. För bebyggelsens utformning gäller rekommendationer för byggande på landsbygden.

RFSK, Sparsam komplettering med bostäder med hänsyn till kulturmiljö

RFSK – Sparsam komplettering med bostäder med hänsyn till kulturmiljö

Relaterad information:

[Allmänna intressen](#) (Länk till kapitel, öppnas i nytt fönster)

[Alingsås kommun, Strategi för vatten & avlopp \(2010\)\(pdf\)](#)

[Alingsås kommun, Kulturmiljöprogrammet \(2018\) Miljö: Långared \(50\)\(pdf\)](#)

Södra kommundelen

Staden Alingsås, Västra Bodarna, Norsesund/Ingared/Hemsjö och Ödenäs.

Om Södra kommundelen

Landskap och historia

Landskapet

Landskapet i den södra delen av kommunen är kuperat och rikt på sjöar. Skog med främst gran dominerar, men kring sjöarna Mjörn, Sävelången och Färgen, vid Säveån och kring Ödenäs finns också mycket ädellövsskog. Höjdskillnaderna är bitvis stora. Rödeneplatån norr om Alingsås är en skarpt avgränsad höjd i landskapet och i Ödenäsbygden är landskapet dramatiskt med milsvid utsikt. Ett större jordbruksområde finns i Säveåns dalgång norr om Alingsås. Staden Alingsås grundades år 1619, som marknadsplats och strategiskt fäste, men Alingsås som ort är känd sedan medeltiden. I den renässansmässiga stadsplanen från 1773 sträckte sig staden mellan de båda ringgatorna, och i en senare stadsplan utvidgades området öster och västerut. Staden har vuxit mycket från och med 1900-talets början.

Administrativ historia

Fram till 1964 bestod området av flera små kommuner, som då slogs samman till Alingsås och Hemsjö kommuner. I den senaste kommunreformen år 1974 slogs Alingsås, Hemsjö och Bjärke kommuner samman till Alingsås kommun.

Kommunikationer

Den viktigaste kommunikationsvägen i historisk tid var Säveån. I Säveåns dalgång anlades Kungsvägen, som senare gjordes om till riksväg mellan Göteborg och Stockholm och så småningom blev europaväg E20. Säveån och vägen har påverkat Alingsås utveckling och bebyggelsestruktur. Senare blev Västra Stambanan och ångbåtstrafiken på Mjörn mycket viktiga för Alingsås stad genom att industrins transporter underlättades av de båda stråken. Järnvägens tillkomst bidrog

också till att pampiga sommarvillor på resavstånd från Göteborg kunde uppföras längs Mjörns stränder kring sekelskiftet 1900 i bland annat orterna Västra Bodarna och Norsesund.

I Ödenästrakten bidrog det kuperade landskapet till att området var svårt att nå landvägen, och i stället har sjöar och vattendrag använts som transportleder.

Näringslivet

Alingsås utveckling som industristad började på 1720- talet då Alingsås manufakturverk och Alströmers bomullsspinneri startade. Vid 1900-talets början fick textilindustrin återigen ett kraftigt uppsving och var en viktig näringsgren i staden fram till 1970- talet och jordbruksmarken runt staden togs successivt i anspråk för industribyggnader.

Jordbruket som näring har varit störst runt Alingsås och i Säveåns dalgång och består här främst av medelstora utskiftade gårdar. I skogs- och mellanbygderna återfinns ett småbrutet odlingslandskap. I Hjälpared, Vikaryd, Österbodarna och Nohaga ligger storgods och säterier vackert belägna. I skogsbygderna kring Ödenäs var hemslöjden en viktig bisyssla till jordbruket, och så kallat bastabinne var speciellt för bygden.

Utvecklingen under 2000- talet

Kommunikationerna är fortsatt viktiga för kommunens utveckling, vilket märks genom den stora befolkningsökning som fortfarande sker främst i Alingsås stad och i orter och landsbygdsområden intill E20 och Västra Stambanan. Även i Ödenäsbygden har befolkningen ökat under 2000- talet. I området som helhet har befolkningen ökat med ca 2800 personer eller 10% mellan åren 2001 till 2011. Huvuddelen av ökningen har skett i Alingsås stad, där befolkningen har ökat med 2450 personer.

Relaterad information:

[Alingsås kommun, Kulturmiljöprogrammet \(2018\)](#)(Länk öppnas i nytt fönster)

[Alingsås kommun, Lokal trafikförsörjningsplan för kollektivtrafiken i Alingsås kommun till år 2010 \(2007\)](#)(pdf)

Staden Alingsås

Fördjupning för Alingsås stadskärna antogs 2001 och fördjupning för staden Alingsås antogs 2008. Dessa fördjupningar är inaktuella och behöver förnyas. Tills dessa att nya fördjupningar kan antas ersätts de av denna översiktsplan men kvarstår som kunskapsunderlag som finns tillgängligt på kommunens hemsida.

Strategier för Staden Alingsås

Alingsås -cykelstaden. Alingsås stad ska byggas tätt och småskaligt och ny bebyggelse huvudsakligen lokaliseras inom 3 km från stationsläget.

Alingsås- den sammanhängande staden. Sjöar och vattendrag, parker och skogsdungar bildar sammanhängande grönområden som är en del av staden.

Alingsås- blandstaden. I Alingsås stad ska boende, service och arbetsplatser vara småskaligt blandade.

Sammantaget ges möjlighet till byggande av ca 3000 nya bostäder inom tidigare FÖP Stadenområdet. Flera av utbyggnadsområden har detaljplanelagts för ny bebyggelse och en uppskattning är att det finns mark kvar till att bygga ca 4500 nya bostäder. Markberedskapen är med andra ord fortsatt god.

Förutsättningar, riktlinjer och policys som kompletterar ÖP för Staden Alingsås

Översyn av FÖP Staden Alingsås och FÖP Stadskärnan

Fördjupningarna för staden respektive stadskärnan beskriver önskad utveckling då det gäller handel, bostäder och kultur, stadskärnans roll som mötesplats, hur de höga kulturhistoriska värdena ska beaktas och hur kvaliteterna i stadsmiljön ska utvecklas. Fördjupningarna innehåller också förslag till trafikstruktur. Flera förutsättningar för fördjupningarna har ändrats och nya ställningstaganden behövs för bland annat parkering, trafikflöden och gång- och cykelstråk.

Norra länken

Vägreservat har lagts ut för Norra Länken.

Planeringen av E20- viltpassage

I samband med planerad ombyggnad av väg E20 planerar Trafikverket för en viltpassage i tunnel längs Olstorpabäcken. Hänsyn till viltpassagen måste tas i planeringen, så att sambanden i grönstrukturen inte bryts.

Nya riktlinjer för översvämningssärliga områden

Efter att fördjupningen antogs har en översvämningsskartering genomförts för Sävån och Lillån genom Alingsås på uppdrag av Sweco.

Antal våningar i Alingsås stad

Enstaka hus, upp till 7 våningar samt indragen takvåning kan tillåtas där det kan motiveras, dock ej inom stadskärnan. Det ska visas särskild omsorg till arkitektonisk gestaltning.

Bolltorp

Bolltorp får beteckningen RFB Tätortsbebyggelse huvudsakligen bostäder, vilket möjliggör för framtida utveckling av stadens norra del. Detta möjliggör i sin tur att en mer centrerad utveckling av staden kan skapas. En fortsatt utveckling av området möjliggör för staden att växa mer även norrut i ett område som redan idag ligger i anslutning till god

infrastruktur. Området ligger drygt 1,5 km från stadskärnan vilket ger goda förutsättningar för gång- cykeltrafik samt god kollektivtrafikförsörjning. Bolltorps konstaterade natur- och kulturvärden måste beaktas vid utformning och avgränsning av bebyggelseområdet. Dessa frågor bör utredas genom ett programarbete.

Området består av jordbruksmark och ska därför prövas enligt Miljöbalkens 3 kap. 4§ som anger att brukningsvärd jordbruksmark pga sin nationella betydelse får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. Prövning ska även ske utifrån Plan- och bygglagens 2 kap. 3§ som bl a anger att planläggning enligt denna lag ska med hänsyn till natur- och kulturvärden, miljö- och klimataspekter samt mellankommunala och regionala förhållanden främja bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet.

Relaterad information:

[Allmänna intressen](#)(Länk till kapitel, öppnas i nytt fönster)

[Regler och rekommendationer](#)(Länk till kapitel, öppnas i nytt fönster)

[Alingsås kommun, FÖP Staden \(2008\)](#)(Länk öppnas i nytt fönster)

[Alingsås kommun, Kulturmiljöprogrammet \(2018\) Miljö: Landsförsamlingen och staden](#)(pdf)

Västra Bodarna

En ny fördjupning av översiktsplanen för Västra Bodarna ska antas under hösten 2013. Denna kommer formellt att antas som en del av ÖP -95. Planen ska aktualiseras som en del i den nya översiktsplanen i samband med att denna antas.

Sammanfattning av planen

För att en hållbar utveckling ska kunna uppnås i Västra Bodarna har följande fem mål satts upp i fördjupningen:

1. Stationsnära boende och varierat bostadsutbud
2. Värnad karaktär
3. Väl sammanhållen struktur med tydlig kärna
4. Trygg och hållbar infrastruktur
5. Varm och välkomnande atmosfär

Samhället ska utvecklas inifrån och ut och inom ett avstånd på 1000 meter från stationen (dock inte på östra sidan om E20). En varsam förtätning och nybyggnad ska ske och bostadsbebyggelsen bli mer varierad med en större andel flerbostadshus än idag. En central kärna ska utvecklas i stationsområdet, som är lämpligt för framtida service.

Två områden för verksamheter pekas ut norr och öster om samhället och planskilda korsningar ska byggas över järnvägen. Stora områden pekas ut för tätortsnära rekreation, där ingen ny bebyggelse ska tillkomma. I övriga gröna områden kan enstaka komplettering prövas. Strukturen på ny bebyggelse ska anpassas till Västra Bodarnas karaktär, dvs bebyggelsen ska vara friliggande och tomterna få en oregelbunden utformning.

Planförslaget rymmer sammantaget ca 175 nya bostäder.

Relaterad information:

[FÖP Västra bodarna \(2008\)](#)(Länk öppnas i nytt fönster)

[Alingsås kommun, Kulturmiljöprogrammet \(2018\) Miljö: Västra bodarna – Björkängsvägen, Kyrkvägen och Soldatvägen \(7\)\(pdf\)](#)

Norsesund/ Ingared/ Hemsjö

Den gällande fördjupningen för Hemsjö-Ingared (1998-03-25) är inaktuell genom att endast få markområden finns kvar att bebygga. Det gällande området för fördjupningen innefattar förutom Hemsjö och Ingared även bebyggelse i områdena Högen och Vässenbo och den del av Norsesund som ligger i Alingsås kommun. Nedan presenteras frågeställningar att studera i en ny fördjupning av översiktsplanen. Denna ska tas fram i en planprocess i samarbete med Lerums kommun. En strategisk fråga för en ny fördjupning gäller hur ny bebyggelse kan tillkomma i närheten av stationsläget i Norsesund. Flera detaljplaner för bostäder och verksamheter är under arbete.

Orternas framväxt och historia

Hemsjö, Ingared och Norsesund är tre byar/samhällen som allt mer växer samman. Byarna har sinsemellan olika karaktärer och åtskiljs genom påtagliga barriärer: Väg E20 avskiljer Hemsjö från Ingared, kraftiga sluttningar skiljer Ingared från området Högen/Vässenbo, Västra Stambanan och sjön Sävelången är barriärer mot Norsesunds station och samhälle. Huvuddelen av Norsesund inklusive järnvägsstationen ligger i Lerums kommun. Hemsjö kyrkby i öster är ett gammalt sockencentrum med äldre prägel. Kyrkan ligger på en höjd. Intill kyrkan ligger skola och daghem. Här finns också församlingshem och ett område med småhusbebyggelse. Vid Ingared har ett bostadsområde med villor och radhus från 1970- talet byggts. Här påverkas intrycket av grannskaps- och sektorsplanering, dvs trafikseparerade bostadsområden med bostäder av likartat uttryck för sig och servicen för sig. Här finns skola, vårdcentral, äldreboende och en mindre livsmedelsbutik som också är pizzeria. Många nya bostäder har tillkommit sedan 1970-talet. Norsesunds by inklusive Högen-Vässenboområdet består till stora delar av gles bebyggelse på det som tidigare var ängsmarker. Bebyggelsen har tillkommit successivt sedan Västra stambanan byggdes i mitten av 1800-talet. Mer koncentrerad fritidshusbebyggelse byggdes under 1930- och 40-talet i Vässenbo och Sandvik vid Sävelången.

Befolkning, service och arbetsplatser

Trycket på ny bebyggelse är högt i hela området längs Västra stambanan och E20, och så är även fallet i Ingared, Hemsjö och Norsesund. Befolkningen i området har vuxit de senaste åren och andelen barnfamiljer är stor. Andelen äldre är hög, dock inte över genomsnittet i kommunen.

I Hemsjö-Ingared kommundel (vilket i stort sammanfaller med området för den nuvarande fördjupningen av översiktsplanen för Ingared) finns ca 200 arbetsplatser, medan drygt 800 personer pendlar ut till arbete på annan ort. Den vanligaste sysselsättningen hos Ingareds dagbefolkning finns inom områdena utbildning, vård- och omsorg samt transport och magasinering. I relation till befolkningsantalet i området är utbudet av kommersiell service litet, och många utför sina ärenden i Alingsås eller på annat håll.

Nuvarande markanvändning

Bebyggelse

I Ingared är bostadsbebyggelsen tät och består av villor på relativt små tomter, radhus och kedjehus. I övriga delar består bostadsbebyggelsen av villor på rymliga tomter samt kvarvarande bondgårdar och torp. Hyreslägenheter saknas. Ingared är centrum för service i området, med närbutik, vårdcentral och en skola för årskurserna 0 – 9. I Ingared finns även ett gruppboende med plats för drygt 30 personer. I Hemsjö finns skola för årskurserna 0-6. Planer finns för utbyggnad av vårdcentralen i Ingared.

Natur, kultur och friluftsliv

Kulturmiljöer

På ömse sidor om E20 finns ett riksintresseområde för kulturmiljövård ”Hemsjö-Ingared P35”. Motivet för riksintresset lyder: ”Odlingslandskap med fornlämnings- och vägmiljöer som illustrativt påvisar den bebyggelsehistoriska utvecklingen under förhistorisk tid och samfärdseln i äldre tider”. Två kulturmiljöer är utpekade i kommunens

kulturmiljöprogram, som värdekärnor i riksintresset: ”Hemsjö kyrkby” och ”Hultebacka och Ingareds åsar”. Se ”Kulturmiljöprogram för Alingsås kommun, Kulturmiljöer i Hemsjö och Ödenäs”. Två ytterligare kulturmiljöer, ”Kärrbogärde” och ”Framnäs” liksom ett kulturmiljöområde i Högen-Vässenbo pekas ut. Denna kulturmiljö finns inte redovisad i kulturmiljöprogrammet.

Naturvärden

Stora naturvärden finns i omgivande lövskogar och i södra delen finns ansamlingar av äldre skyddsvärda träd. Särskilt högt värde har trakten runt Kärrbogärde, vilket delvis är ett Natura 2000- område och även ett värdefullt närströvområde.

Trafik

Gång- och cykelväg har nyligen byggts från Hemsjö till Norsesunds station med förbättrad pendlarparkering vid stationen.

Jordbruksområden

I Hemsjöområdet finns mycket jordbruksmark, vilken är värdefull ur såväl produktionssynpunkt som för landskapsbilden och den biologiska mångfalden. Jordbruksområdet kring Hemsjö kyrkväg har en mycket värdefull landskapsbild. Betesmarker med lägre produktionsvärden finns i Norsesundsområdet/Högen-Vässenbo-området. Dessa marker kan också hysa värdefull natur och vackra kulturlandskap, vilket bör utredas ytterligare inför den fortsatta planeringen.

Frågeställningar för en ny fördjupning

Allmänna intressen

En målbild för översiktsplanen är att ny bebyggelse i huvudsak ska tillkomma i befintliga orter och i goda kollektivtrafiklägen. Att bygga i Ingaredsområdet, särskilt i västra delen nära Norsesunds station, skulle därför vara

lämpligt enligt utgångspunkten ovan. Inriktning för en ny fördjupning bör vara att peka ut mark för ytterligare 200-250 nya bostäder. Om det finns lämpligt belägna markområden för så många bostäder måste utredas i förhållande till andra starka allmänna intressen. Bland annat finns höga naturvärden i omgivande lövskogar, särskilt höga värden finns i området Kärrbogårde. Området norr om Ingared på ömse sidor om E20 är utpekade som riksintresse för kulturmiljövård, med en värdefull fornlämnings- och landskapsbild. Fördjupningens område föreslås utvidgas norrut och österut.

Förstärkt service och större andel flerbostadshus

Få flerbostadshus finns i området och serviceutbudet är lågt.

Områden för tätortsnära rekreation

I en ny fördjupning ska områden för värdefull närrekreation pekas ut.

Planförslag

RFKG, Norr om Hemsjögården

RFKG - Komplettering bostäder, ekonomibyggnad, gårdsliknande struktur

Området ligger inom riksintresseområde för kulturmiljön, men är inte utpekad som värdefull kulturmiljö i kulturmiljöprogrammet för Alingsås kommun. Området kan utvecklas för verksamheter och/eller bostäder.

RFKG, Söder om Hemsjögården

RFKG - Komplettering bostäder, ekonomibyggnad, gårdsliknande struktur

Ett mindre område med lucktomter finns kvar att bebygga enligt gällande fördjupning. Området kan eventuellt

fortfarande vara aktuellt för ny bebyggelse och utvidgas åt väster.

RFOB, Kulturmiljö där områdesbestämmelser ska tas fram

RFOB - Kulturmiljö där områdesbestämmelser bör tas fram

Områdesbestämmelser bör upprättas för den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsemiljön norr om Rydbosjön.

RFSK, Högen-Vässenbo

RFSK – Sparsam komplettering med bostäder med hänsyn till kulturmiljö

Området ligger såväl stationsnära som nära service i Ingared och skulle innebära att Ingaredsområdet byggs ut på ett sammanhållet sätt. Höga naturvärden finns i lövskogen och området har en lantlig karaktär som skulle påverkas av ny bebyggelse. Var och hur ny bebyggelse kan föreslås samt hur vatten och avlopp kan anslutas behöver studeras närmare tillsammans med mängden jordbruksmark som tas i anspråk vid exploatering.

RFUB, Bebyggelse på berget norr om Hultebacka

RFUB - Utredningsområde huvudsakligen bostäder

Områdets västra del har inga utpekade höga natur- och friluftsvärden, medan östra delen pekats ut som värdefullt rekreationsområde i gällande fördjupning av översiktsplanen. Avståndet till stationen är kort fågelvägen räknat. Den branta och kuperade terrängen innebär dock att lämpligt belägna stationsnära tillfarter till området – såväl för bil, som för gång- och cykel kan vara svåra att åstadkomma. Även uppe på berget är terrängen kuperad med få flacka partier.

RFUC Centrumområdet i Ingared

RFUC – Utredningsområde centrum

Möjligheten till komplettering med ny bebyggelse kan utredas i centrumområdet. I gällande fördjupning påtalas att såväl kommersiell som allmän service behöver stärkas i centrum.

RFUJB, Norr om Hultebacka

RFUJB – Utredningsområde jordbruk och bebyggelseutveckling

Området är utpekat för bebyggelse i gällande fördjupning och är beläget på jordbruksmark. Området är utpekat som värdefull kulturmiljö i kulturmiljöprogrammet, men ligger utanför riksintresseområdet.

RFUJB, Området öster om E20

RFUJB – Utredningsområde jordbruk och bebyggelseutveckling

Trycket på ny bebyggelse är stort i området och mycket ny bebyggelse har tillkommit sedan gällande fördjupning antogs 1998. Enstaka kompletteringar kan leda till en utveckling med spridd bebyggelse som påverkar områdets karaktär negativt och kan försvåra framtida lämplig utbyggnad.

I översiktsplanen finns en föreslagen rekommendation som innebär att enstaka bebyggelse som kan försvåra en lämplig framtida utbyggnad och planering ska undvikas. Alternativt kan vissa delar pekas ut som lämpliga att bebygga. Höga naturvärden finns i området. Fördjupningens plangräns kan justeras i förhållande till hur rekommendationerna innanför och utanför gränsen formuleras.

Relaterad information:

[Alingsås kommun, Kulturmiljöprogrammet \(2018\) Miljö: Hemsjö \(5\) – tre delområden\(pdf\)](#)

[Lövskogar i Alingsås kommun \(1985\)\(pdf\)](#)

Ödenäs

Ortens framväxt och historia

Ödenäs är en långsträckt by placerad längs krönet av en högt belägen drumlin. Från de öppna markerna runt Ödenäs by är det stundtals magnifik utsikt över de omgivande skogarna. Landskapet vid Ödenäs har en alldeles egen karaktär, där åkermarken ligger blandad med ängsmarker på ett ålderdomligt vis och i vissa delar kan man uppfatta hur landskapet kunde te sig före laga skifte.

Demografiska fakta

I Ödenäs kommunedel, vilken innefattar mycket landsbygd, bor ca 700 personer. Befolkningsutvecklingen i Ödenäs har varit svagt växande sedan 2001. Liksom i övriga landsbygdsdelar av kommunen är det en åldrande befolkning och mycket få personer i åldrarna 20-29 år. Andelen barn är visserligen över genomsnittet i kommunen, men beroende av att antalet barn är litet är underlaget för Ödenäs skola (F-6) trots allt ett problem. Utpendlingen är stor från Ödenäs. I kommundelen finns ca 70 arbetsplatser, medan ca 350 personer pendlar ut till arbete på annan ort. De största näringsgrenarna i Ödenäs är utbildning, jordbruk, skogsbruk och jakt, samt byggverksamhet.

Nuvarande markanvändning

Bebyggelse

Enstaka hus och mindre husgrupper ligger spridda längs byvägen. I Ödenäs norra del finns ett traditionellt sockencentrum med kyrka och skola. Här finns också församlingshem och hembygdsföreningens lokaler som hyser ett museum om traktens hantverkstradition Bastabinne.

Natur, friluftsliv och kulturmiljöer

Hela Ödenäs by är utpekad som värdefull kulturmiljö. Ett Natura- 2000 område finns i Bryngelsgårde. Området väster

om byvägen omfattas av landskapsbildsskyddet, Härskogen, enligt ”gamla 19 § naturvårdslagen”.

Området runt sjön Ömmern och Ödenäs omfattas av riksintresse för naturvård. Höga värden finns i omgivande lövskogar och ett område med flera stora skyddsvärda träd finns i östra delen av byn. Några ängs- och hagmarker med höga naturvärden finns också. Hela planområdet ingår i riksintresse för friluftsliv.

Vatten och avlopp

Det centrala området väster om kyrkan omfattas av kommunalt verksamhetsområde och ett mindre reningsverk finns.

Planförslag

RFKG, Komplettering bostäder, ekonomibyggnad, gårdsliknande struktur

RFKG - Komplettering bostäder, ekonomibyggnad, gårdsliknande struktur

Beteckning RFKG innebär att husen placeras grupperade kring en gemensam gårdsplan eller stickväg. Vid placering av ny bebyggelse ska hänsyn tas till att landskapselement som lövträd, gärdesårdar etc bevaras.

RFNA, Natur, Natura 2000-område och andra områden med värdefull natur

RFNA – Natur, Natura 2000-område och andra områden med värdefull natur

Beteckningen RFNA visar på särskilt höga naturvärden. För bebyggelsens utformning gäller rekommendationerna för byggande på landsbygden i kapitlet Regler och rekommendationer. För ny bebyggelse utanför kommunalt verksamhetsområde ska där så är möjligt anslutning till

kommunalt vatten och avloppsnät väljas. Möjlighet till utökning av begravningsplatsen ska studeras.

RFOB – Kulturmiljö där områdesbestämmelser ska tas fram

RFOB - Kulturmiljö där områdesbestämmelser bör tas fram

Områdesbestämmelser bör upprättas för den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsemiljön öster om kyrkan (RFOB).

RFSK – Sparsam komplettering med bostäder med hänsyn till kulturmiljö

RFSK – Sparsam komplettering med bostäder med hänsyn till kulturmiljö

Ny bebyggelse i Ödenäs kan tillkomma genom i första hand prövning i förhandsbesked. Inom rödmarkerade områden på mark- och vattenanvändningskartan redovisas ett förslag till var ny sparsam kompletterande bebyggelse med hänsyn till kulturmiljö kan prövas i förhandsbesked. Dessa har pekats ut på ett sådant sätt att karaktären i landskapet och bebyggelsemönstret bibehålls.

Ändringar mot gällande FÖP- 95

De tidigare områdesvisa rekommendationerna ersätts med en markering av var kompletteringar med ny bebyggelse kan göras i förhandsbesked med hänsyn till landskapsbild och bebyggelsemönster.

Relaterad information:

[Alingsås kommun, Kulturmiljöprogrammet \(2018\) Miljö: Ödenäs \(1\)\(pdf\)](#)